

Esed rejiminin işkence merkezi:

Sednaya "insan mezbahası"

Seba Abdullatif

15.12.2024

Giriş

Suriye'nin en korunaklı yapılarından biri olan Sednaya Askeri Hapishanesi, "insan mezbahası" olarak bilinir. Askeri istihbarat birimleri tarafından yönetilen bu hapishane, iki ana binadan oluşur: Sivil mahkumlar için kullanılan kırmızı bina ve askeri personel için kullanılan beyaz bina. Kırmızı bina, tek kişilik hücrelerden oluşan üç ayrı blok içeriyor. İnşası 1981'de başlayıp 1987 yılında tamamlanan ve tutuklu sayısına ilişkin kesin veriler bulunmayan bu ölüm merkezi, işkence ve sistematik vahşi cinayetlerle ün kazandı. Devrik Esed rejiminin bir korku aracı olarak kullandığı bu mezbaha, özellikle Suriye Devrimi sırasında ortadan kaybolan kişilerin bulunduğu merkez olarak tanındı.

Suriye devriminden sonra Sednaya

2011 yılında Suriye devriminin başlamasıyla Esed rejimi tarafından gerçekleştirilen tutuklama vakalarında büyük artış yaşandı. 2011 sonrasında ise tutukluların profili çarpıcı biçimde değişerek askerler, öğrenciler ve gençler arasında tutuklanma oranları arttı ve işkence, şantaj ve diğer insanlık dışı muamelelerin şiddeti de yükseldi. Bu durum, tutuklular üzerinde fiziksel, psikolojik ve sosyal açıdan yıkıcı etkiler bıraktı. Aileler, tutukluların akıbetini öğrenmek için veya serbest bırakılma vaadi karşılığında mali şantaja maruz kaldı. Verilere göre, tutuklananların çoğu 37 yaş altı, evli ve üniversite mezunu. Tutuklular farklı mezhep ve etnik kökenlerden gelseler de çoğunluğunu Sünniler oluşturuyor, ayrıca aralarında Humus, İdlib ve Halep gibi Suriye'nin çeşitli bölgelerinden gelenlerin yanı sıra Türk, Iraklı, Lübnanlı ve Filistinli gibi farklı uyruklara sahip kişiler de bulunuyor.

Tutuklama prosedürleri

Suriye'de Beşşar Esed rejimi tarafından gerçekleştirilen gözaltı vakaları, geleneksel gözaltı uygulamalarından çok bir tür kaçırma olarak nitelendiriliyor. Gözaltına alınanlar genellikle hangi kurum tarafından alıkonulduklarını bilmiyordu ve gözaltı gerekçeleri kendilerine açıklanmıyordu. Hukuki bir karar olmaksızın yapılan bu gözaltılar, çoğunlukla Askeri Soruşturma Şubesi ve Filistin Şubesi gibi güvenlik birimleri tarafından gerçekleştiriliyor ve ardından tutuklular Sednaya Hapishanesi'ne sevk ediliyordu. İstatistiklere göre birçok tutuklu, cinsel şiddet de dahil olmak üzere fiziksel ve psikolojik işkenceye maruz kaldı. Esed rejimi gözetiminde yapılan yargılamalar, esas olarak muhalifleri tasfiye etmeyi ve mallarını ellerinden almayı amaçlayan süreçler olarak nitelendiriliyor. Birçok tutuklu askeri sahra mahkemelerinde, Yüksek Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde veya Terör Mahkemesi'nde yargılandı. Suriye Ceza Kanunu'nun maddeleri, yasaklı partilere üyelik, ulusal duyguları zayıflatma, etnik veya

mezhepsel nefreti kışkırtma ve yurt dışında yanlış haber yayma gibi suçlamalar temelinde şekilleniyor. Bu maddeler, muhalif hareketleri baskı altına almak amacıyla sistematik olarak kullanıldı.

İşkence araçları

Devrik Baas rejiminin farklı dönemlerinde, baba ve oğul Esed yönetimi altında fiziksel ve psikolojik işkence uygulamaları artış gösterdi. Devrimin başlangıcından sonra fiziksel işkence vakalarında ciddi bir artış yaşanırken, psikolojik işkence oranları da Hafız Esed dönemine kıyasla önemli ölçüde yükseldi. Tutukluların tamamı hapisane ve güvenlik birimlerinde fiziksel işkenceye maruz kalırken, hayatını kaybeden tutukluların cesetleri de bir işkence aracı olarak kullanıldı.

En yaygın fiziksel işkence yöntemleri arasında sopa, cop, kırbaç ve kamçı ile dövme yer alıyor. Ayrıca tutukluların çoğu aç bırakılma, soğuk su sıkılması ve tekmelenme gibi kötü muamelelere maruz bırakıldı. Rejim, elektrik şoku, askıya alınma, "uçan halı" ve "tekerlek" gibi işkence yöntemlerini büyük oranda kullanırken Alman sandalyesi, yüz ve vücut deformasyonu, sıcak aletlerle dağlama, soğuk suya daldırma, deri yüzme, aşırı yeme zorlaması, sürüklenme, ezme ve tırnakların çekilmesi gibi işkence yöntemlerine de başvurdu.

Psikolojik işkence yöntemleri arasında gözleri bağlama, soyundurulma, dini değerlere hakaret, idam veya öldürme tehdidi, sözlü hakaret, tek kişilik hücrede tutma ve aileyi tutuklama tehdidi bulunuyor. Uyuma yasağı ve başkalarının işkencesini izlemeye veya işitmeye zorlama da rejim tarafından yaygın kullanılan uygulamalardandır. Bazı tutuklular küfür ve aşağılamalar eşliğinde yemeklerine ayakkabı sokulması, yemeklerinin tuvalete dökülmesi ya da üzerlerine tükürülmesi gibi insanlık dışı muamelelere maruz bırakıldı. Hatta tutuklular birbirlerine işkence yapmaya zorlandı. Cinsel işkence yöntemleri arasında en yaygın olanı cinsel organlara yönelik darbeler olup, birçok tutuklu hassas bölgelerine yönelik fiziksel saldırıyla karşılaştı.

Sednaya mağduru Mazen

Sednaya'da işkenceye maruz kalanlardan biri olan Mazen Hamada'nın hikayesine bakmak, Esed rejiminin Suriyeli muhaliflere karşı işkence politikasını daha iyi anlamamıza yardımcı olabilir. Mazen Hamada, Deyrizorlu bir Suriyeli aktivisttir. Yaşadığı şehirde uluslararası bir petrol ve gaz şirketinde çalışan Hamada, Suriye Devrimi'nin başlamasıyla barışçıl gösterilere katıldı ve sosyopolitik koşullar nedeniyle rejime karşı muhalefet etti.

Mazen Hamada, Mart 2012'de Suriye rejimi tarafından terör suçlamasıyla tutuklandı; elektrik şoku, dayak ve vücuda zarar verme gibi ağır fiziksel ve psikolojik işkencelere maruz kaldı. Hamada, çeşitli hapisanelerde yaklaşık 15 ay tutulduktan sonra serbest bırakıldı.

Mazen Hamada, serbest bırakıldıktan sonra Suriye'deki tutukluların maruz kaldığı insan hakları ihlallerini ortaya çıkarmak için aktif bir şekilde çalışmaya devam etti, uluslararası platformlarda hapisanelerdeki işkenceler hakkında tanıklık ederek adalet çağrısında bulundu. Hamada, serbest bırakılmasının ardından Hollanda'ya iltica ederek insan hakları ve Suriye'deki

adalet mücadelesine destek vermeyi sürdürdü, ancak rejimin ailesini tutuklamakla tehdit etmesi üzerine 2020 yılında Suriye'ye dönerken havaalanında Suriye istihbaratı tarafından yeniden tutuklandı. Hamada'nın cesedi 8 Aralık 2024'te Esed rejiminin devrilmesinin ardından Sednaya Hapishanesi'nde bulundu ve raporlara göre bir hafta önce öldürüldüğü açıklandı.

Kaynaklar: <https://bit.ly/4gBAE6i>